

ئەركەكانى ئەندازىرى شارستانى لە بىناتانى بىنادا

چاپى سىيەم

ئامادەکردن و دانانى

باوان حمەطاهر

داركو باباعلى

داركو باباعلى
باوان حمەطاهر

۲۰۲۲

ئەركەكانى ئەندازىرى شارستانى لە بىناتانى بىنادا

Civil Engineer's Duties in Building Construction

Third Edition

Prepared by

Darko Babaali Abdullah

Bawan Hamatahir Ali

ANDAZA

Get More Knowledge

کتبخانهی نه‌ندازه
تایبته به کتبخانه زانستی و نه‌ندازیارییه‌کان

 Andaza Bookstore

 Andaza-bookstore

0770 732 3534

 0750 178 8147

نه‌رکه‌کانی نه‌ندازیاری شارستانی له بنیاتنای بینادا	ناوی کتبخانه
دارکو باباعلی عبدالله - باوان همه‌طاهر علی	دانه‌ران
کتبخانهی نه‌ندازه بو کتبخانه زانستی و نه‌ندازیارییه‌کان	بلاوکردنه‌وه
چاپی سییه‌م - ۲۰۲۲ ز	نوبه‌ی چاپ
۱۴۱۵	ژماره‌ی سپاردن
۱۰۰۰ دانه	تی‌راژ
۴۳۷ لاپه‌ره - ۲۴ x ۱۷ سم	قه‌باره‌ی کتبخانه
دارکو باباعلی	دیزاین
۱۵،۰۰۰ دینار	نرخ

ناوهرۆك

ناوهرۆك

بهندی يهكهم

بهشی يهكهم پيشهکی دهربارهی دروستکردنی بينا

- 1-1 پيشهکيهکی گشتی لهسهر پرۆژه ئەندازياريبهکان 3
- 2-1 قوناغهکانی دروستکردنی پرۆژه ئەندازياريبهکان 4
- 3-1 جۆرهکانی بينا بهپيی شيوازی دروستکردن 14
- 4-1 جۆرهکانی بينا بهپيی نهخشهی سترهکچهری 16
- 5-1 کيش (قورسای) لهسهر بينا 18

بهشی دووهم کاره سهرهتاييهکان له بنياتانی بينادا

- 1-2 کاره سهرهتاييهکان له جييهجیکردنی بينادا 26
- 1-1-2 دیاریکردنی سنووری پرۆژهکه 26
- 2-1-2 پشکینینی خاک Soil Investigation 27
- 3-1-2 کاری رويپوی بۆ پرۆژهکه Survey Investigation 33
- 4-1-2 ئاماده کردنی نهخشهی تهواوی پرۆژهکه Site Plan Preparation 33
- 5-1-2 خشتهی کات Time Schedule 36
- 2-2 ریکخستنی زهوييهکه Site Layout 38
- 3-2 ئامادهکردنی پيگهی کار Site Preparation 42
- 4-2 دابینکردنی ئاو water supply 44
- 5-2 دابینکردنی کارهبا Electrical Supply 45
- 6-2 دابهزانندی نهخشه Setting Out 45

بەشى سېيەم كارەكانى ھەلگەندى زەوى

- 52..... Excavation Works كارەكانى ھەلگەندى 1-3
- 56.....Lean (Blinding) Concrete كۆنكرېت تەنك 2-3
- 57..... شېۋازەكانى رېگىرىكىردن لە دارمانى گل بۆ ناو بناغەى ھەلگەندراو 3-3
- 57.....Shallow Foundation 1-3-3 بناغەى قوئى كەم
- 59..... 2-3-3 بناغەى قوئى زۆر
- 60..... Anchorage 1-2-3-3 شېۋازى لەنگەرگرتن يان چەسپاندىن
- 62..... Cross Lot Bracing 2-2-3-3 بەستىنەۋەى ئاسۋىيى
- 63..... Sheet piling 3-2-3-3 بەكارھېنەنى قاتب
- 64.....Pile 4-2-3-3 بەكارھېنەنى پاىەى ناو خاك
- 66..... Tie Back 5-2-3-3 بەستىنەۋە لەدواۋە

بەشى چوارەم كۆنكرېت

- 70..... 1.4 كۆنكرېت
- 71..... 2.4 خالە بەھىزەكانى كۆنكرېت
- 73..... 3.4 خالە لاۋازەكانى كۆنكرېت
- 73..... 4.4 بېكھاتە سەرەككېيەكانى كۆنكرېت
- 74.....Portland Cement 1.4.4 چىمەنتۇ
- 75..... Aggregate 2.4.4 چەو و لم
- 76.....Water 3.4.4 ناو
- 77..... Admixture 4.4.4 ماددەى زىادكراو
- 78..... 5.4 قۇناغەكانى بەرھەمھېنەنى كۆنكرېت
- 83..... 6.4 رېگاكانى ئاورشېنكرىدى كۆنكرېت
- 85.....Vibration 7.4 ھەژاندى كۆنكرېت

86.....	8.4	ئەو ھۆكارانەى كار دەگەنە سەر ھىزى كۆنكرىت
88.....	9.4	تواناى ئىشپىكردى كۆنكرىت Workability Of Concrete
89.....	10.4	ئەو ھۆكارانەى كار دەگەنە سەر تواناى ئىش پىكردى كۆنكرىت
	11.4	جىابوونەوہى كۆنكرىت Segregation
	91.....	
	1-11.4	ھۆكارەكانى جىابوونەوہى كۆنكرىت Causes Of
	91.....	Segregation
92.....	12.4	جىابوونەوہى ئاو بۆ سەر پرووى كۆنكرىت (ئاودانەوہ) Bleeding
93.....	13.4	كۆنكرىت كردن لە گەرمادا Concrete In Hot Weather
	14.4	كۆنكرىت كردن لە سەرمادا Concrete In Cold Weather
	95.....	
96.....	15.4	تېكەلەى لم و چىمەنتۆ (موونە Mortar)
98.....	16.4	جومگەكانى كۆنكرىت Joints in Concrete
98.....	1-16.4	جومگەى كشان Expansion/Isolation Joint
99.....	2-16.4	جومگەى چونەوہىيەك Contraction Joints
Construction	3-16.4	جومگەى دروستكردن
	100.....	Joint
102.....	4-16.4	جومگەى نىشتن Settlement Joint
	17.4	قالبى كۆنكرىتى Concrete Form
	104.....	Work
	1-17.4	
104.....		قالب

جۆرهكانى		2-17.4
قالب	105.....	
Plastic	پلاستىكى	قالبى
	105.....	Formwork
105.....	Plywood Formwork	2-2-17.4 قالبى تەختە
106.....	Steel Formwork	3-2-17.4 قالبى ئاسن
107.....	Permeable Formwork	4-2-17.4 قالبى كوندار
ليكردنه وهى	كاتى	3-17.4
قالب	108.....	

بەشى پىنچەم شىشى ناو كۆنكرىت

112.....	Steel	1-5 شىش
113.....		2-5 چەند تىپىنىيەك دەربارەى چۆنىەتى بەكارهينانى شىش لە كۆنكرىتدا.
114.....		3-5 چىنى پارىزەرى شىش (كەفەر)
117.....	Rust	4-5 زەنگ
121.....	Development Length	5-5 درىژى جىگىر بوون
125.....	Lap Splice	6-5 بەيەگگەياندى شىشەكان
125.....	(Lap Splice)	1-6-5 درىژكردنە وهى شىشەكان بۆسەر يەكترى (ئۆفەر لاپ).
128.....	Mechanical Splice	2-6-5 بەستنە وهى شىشەكان بە شىوہى ميكانىكى

بەشى شەشەم بناغە

132.....	Foundation	1.6 بناغە
135.....	Depth of Foundation	2.6 قوئى بناغە

- 138..... 3-6 جۆرهكانى بناغه
- 139.....Shallow Foundation 4-6 جۆرهكانى بناغه قولى كه م
- 139.....Mat or Raft Foundation 1-4-6 بناغه حهسيري يان راخراو
- 146.....Wall Footing 2-4-6 بناغه ديوار
- 147.....Stepped Footing 3-4-6 بناغه پله دار
- 148.....Trench Footing 4-4-6 بناغه گشت پرکراوه (كهندهك)
- 149.....(Single) Isolated Foundation 5-4-6 بناغه سهربه خو
- 153.....Combined Foundation 6-4-6 بناغه بهيه كه وه به ستر او
- 154.....Strap Foundation 7-4-6 بناغه پشتيني
- 155.....Cantilever Foundation 8-4-6 بناغه هه لواسراو
- 156..... 5-6 چهند تيبينيهك له سهر كوئكريتكردى بناغه (هه موو جورهكان)
- 158.....Deep Foundation 6-6 جۆرهكانى بناغه قولى
- 159.....Pile Foundation 1-6-6 بناغه پايه زير زهوى
- 163..... 7-6 دروست كردنى بناغه له ليژايدا
- 163..... 8-6 دروست كردنى بناغه له نزيك بناغه كون
- 164..... 9-6 دروستكردنى بناغه له نزيك ناو
- 165.....Settlement of Foundation 10-6 نيشتنى بناغه

بهشى حهوتهم پايه

- 170..... Concrete Column 1-7 پايه كوئكريتى
- 171..... 1-1-7 شيوهى پايه
- 172..... 2-1-7 شيشى پايه
- 177..... 3-1-7 كوئكريتى پايه

بەشى ھەشتەم جىسر

- 182..... 1-8 جىسر (Beam) .....
- 183..... 1-1-8 جۆرەكانى جىسر بەپپى شوپىنلان لەگەل سەققەدا.....
- 184..... 2-1-8 جۆرەكانى جىسر بەپپى خالى راگرتن.....
- 185..... 3-1-8 شىشى جىسر Beam Reinforcements.....
- 190..... 4-1-8 ھەنگاۋەكانى جىبەجى كىردنى كارەكانى جىسر.....

بەشى نۆپەم سەقف

- 198..... 1-9 سەقف (Slab) .....
- 198..... 2-9 جۆرەكانى سەقف لە كاتى بوونى جىسردا.....
- 202..... 3-9 جۆرەكانى سەقف لە كاتى نەبوونى جىسردا.....
- 205..... 4-9 ھەنگاۋەكانى جىبەجى كىردنى كارەكانى جىسر و سەقف.....

بەشى دەپەم دىۋارى كۆنكرىتى

- 212..... 1-10 دىۋارى كۆنكرىتى.....

بەشى يازدەپەم بىياتنانى دىۋارەكان

- 218..... 1-11 دىۋار Wall .....
- 219..... 2-11 بىياتنان بە بلۆك.....
- 220..... 1-2-11 ھەنگاۋەكانى بىياتنانى دىۋار بە بلۆك.....
- 224..... 2-2-11 چەند تىپىنىيەك لەسەر بىياتنانى دىۋار بە بلۆك.....
- 227..... 3-11 بىياتنان بە خشت.....
- 228..... 1-3-11 ھەنگاۋەكانى بىياتنانى دىۋار بە خشت.....

بەشى دواز دەپەم قادرمە

- 232.....Stairs (نەردەوانە) 1-12 قەدرمە
- 232.....چەند تىيىنىيەك لەسەر بىياتنانى قەدرمە. 2-12
- 235.....شىۋىزى بەستى شىشى قەدرمە. 3-12

بەشى سىانزەيەم كارەكانى ئاۋ و ئاۋەرپۇ

- 240.....كارەكانى دانانى بۇرىيەكانى ئاۋ. 1-13
- 240.....چەند تىيىنىيەك بۇ جىبەجى كەردى كارەكانى بۇرى ئاۋ. 2-13
- 244.....چۈنىيەتى تاقىكەردنەۋەى بۇرىيەكانى ئاۋ. 3-13
- 245.....كارەكانى دانانى بۇرى ئاۋەرپۇ. 4-13
- 247.....چەند تىيىنىيەكى گىرنگ تايىبەت بە دامەزىراندنى بۇرىيەكانى ئاۋەرپۇ. 5-13
- 252.....چۈنىيەتى تاقىكەردنەۋەى بۇرىيەكانى ئاۋەرپۇ. 6-13

بەشى چۈاردەيەم كارەكانى كارەبا

- 256.....دامەزىراندنى كەرسەتەكانى تايىبەت بە كارەكانى كارەبا. 1-14
- 264.....سىستەمى زەمىن لە ھىلەكانى كارەبادا. 2-14

بەندى دوۋەم

بەشى يەكەم كارەكانى تەۋاۋكارى دىۋار

- 268.....پىشەكى لەسەر تەۋاۋكارى 268
- 269.....Scratch Coat شەربەتاۋ 1-1
- 273.....Cement Plastering لەبىغ 2-1
- 274.....ھەنگاۋەكانى كارى لەبىغ 1-2-1
- 277.....جۈرەكانى لەبىغ. 2-2-1
- 278.....چەند تىيىنىيەكى گىرنگ لەسەر كارەكانى لەبىغ. 3-2-1

- 279..... 4-2-1 چۆنیه تی پشکنینی کاری له بگ
- 281..... 3-1 گه چکاری Gypsum Plastering
- 281..... 1-3-1 ههنگاوهکانی گه چکاری
- 285..... 2-3-1 چهند تیبینیه کی گرنگ له سهه کارهکانی گه چکاری
- 287..... 3-3-1 چۆنیه تی پشکنینی کارهکانی پیش گه چکاری Checking
- 288..... 4-3-1 پشکنینی کارهکانی گه چکاری
- 290..... 5-3-1 چاگردنی به شه خرابوووهکانی چینهکانی گه چکاری

بهشی دووهم کارهکانی تهواوکاری ئه رزی

- 294..... 1-2 شاپ Cement-Sand Screed
- 295..... 1-1-2 سوودهکانی شاپ
- 295..... 2-1-2 ههنگاوهکانی شاپکردن
- 297..... 3-1-2 پشکنینی شاپ
- 298..... 4-1-2 چهند تیبینیه کی گرنگ له کاتی جیبه جیکردنی کارهکانی شاپ
- 301..... 2-2 کاشی Tile
- 302..... 1-2-2 کاشی سیرامیک Ceramic Tile
- 303..... 2-2-2 کاشی مه پمه پ Marble Tile
- 306..... 3-2-2 خاله هاوبه شهکان له نیوان سیرامیک و مه پمه پ
- 307..... 4-2-2 مؤزایک Mosaic Tile
- 307..... 5-2-2 ریگاکانی دانانی کاشی دیوار
- 307..... یه که م//شیوازی ئیرانی
- 309..... دووهم//شیوازی عیراقی
- 310..... سییه م//شیوازی تورکی
- 312..... چواره م//شیوازی میکانیکی

- 6-2-2 ھۆكارەكانى كەوتن و لىيۈونەھەدى كاشى دىوار 312
- 7-2-2 رېڭاكانى دانانى كاشى ئەرزی 313
- 313..... يەكەم // دانانى كاشى بە چىمەنتۆ و لم (جەبلە)
- 316..... دووھم // دانانى كاشى بە شىۋازى توركى
- 8-2-2 چەند تىيىنىيەكى گرنىگ كە پىۋىستە رەچاوبكرىت لەكاتى دانانى كاشىدا .. 318
- 3-2 تەختەى ئەرزی Laminate & Natural Wood 323
- 1-3-2 ھەنگاۋەكانى جىبەجىكردى تەختەى ئەرزی 324
- 2-3-2 چەند تىيىنىيەك بۇ جىبەجىكردى كارەكانى تەختەى ئەرزی 325
- 4-2 ستامپ كۆنكرىت Stamp concrete 327
- 1-4-2 ھەنگاۋەكانى دروستكردى ستامپ كۆنكرىت 327

بەشى سىيەم كارەكانى دابرى گەرمى

- 1-3 دابرى گەرمى..... 334
- 2-3 بەكارھىنانى دىۋارى ناو بۆش..... 339
- 3-3 ئەو كەرەستانەى لەرپوۋى دەررەھەدى دىۋارەكان دادەنرېن..... 341
- 1-3-3 تەپەدۆرى دابىر (مەنتەئەمە) (Polystyrene Thermal Insulation)..... 341
- 2-3-3 ئەستزۇپۆل..... 347
- 4-3 ئەو كەرەستانەى لەرپوۋى ناۋەھەدى دىۋارەكان دادەنرېن..... 349
- 1-4-3 فايبەر گلاس (Fiberglass Insulation) 349
- 2-4-3 دابرىنى كەفى (Foam Insulation) 350

بەشى چۈارەم تەۋاۋكارى سەقى

- 1-4 سەقى 352
- 2-4 سەقى مەغرىبى (كناف) (Gypsum Board) 354

1-2-4 ههنگاوهکانی دانانی سهقفی مهغریبی (Gypsum Board) (کناف) 355....

بهشی پینجه م دانانی دهرگا و پهنجهره

1-5 دهرگا و پهنجهره 362.....

بهشی شهشهم بویهکردن

1-6 بویهکردن 366.....

2-6 جوړهکانی بویه 366.....

3-6 ههنگاوهکانی بویهکردن 367.....

4-6 نامادهکارییهکان بو دهستکردن بهکاری بویه دیوار و سهقف 368.....

بهشی چهوته م سهوزایی سهربان

1-7 سهوزایی سهربان (Green Roof) 373.....

2-7 دیواری سهوز (Green Wall) 376.....

بهندی سیپهم

پشکینی کهرستهکان

1-1 پشکینی Slump Test 380.....

1-1-1 نامانجی پشکینهکه 380.....

2-1-1 پیداوایستییهکانی پشکینهکه 380.....

3-1-1 ههنگاوهکانی پشکینهکه 381.....

2-1 وهرگرتنی شهشپالووی کوئکریتی 383.....

1-2-1 نامانجی پشکینهکه 383.....

2-2-1 پیداوایستییهکانی پشکینهکه 383.....

3-2-1 ههنگاوهکانی نهجامدانی پشکینهکه 384.....

4-2-1 چهند تیبینییهک 385.....

3-1 پلهبهندی چهو و لم به ریگای بیژانهوه 387.....

387.....	1-3-1 ئامانچى پشكىنەكە.
387.....	2-3-1 پىداۋىستىيەكانى پشكىنەكە.
387.....	3-3-1 نموونە ودرگرتن.
388.....	4-3-1 ھەنگاۋەكانى ئەنجامدانى پشكىنەكە.
389.....	4-1 پشكىننى بلۆكى كۆنكرىتى.
389.....	1-4-1 ئامانچى پشكىنەكە.
389.....	2-4-1 پىداۋىستىيەكانى پشكىنەكە.
389.....	3-4-1 ھەنگاۋەكانى پشكىننى بەرگرى بلۆك
390.....	4-4-1 ھەنگاۋەكانى پشكىننى چرى بلۆك (Density)
391.....	پىپرستى شىۋەكان
398.....	پىپرستى وىنەكان
411.....	پىپرستى خىشەكان
413.....	سەرچاۋەكان

بۇ دەسكەۋتنى ئەم كىتپە و سەدان كىتپى ئەندازىارىيى بە ھەر
سى زمانى كوردى – ەرهەبى – ئىنگلىزى سەردانى كىتپخانەكەمان
بەن لە فەيسبوك و ئىنستاگرام بە ناونىشانى

Andaza bookstore

077073233534

07501788147